

12. Voznjuk L. V. Gumanistychni zasady innovacijnoi' dijal'nosti zagal'noosvitnih navchal'nyh zakladiv: upravlins'kyj aspekt. Avtoref. dys. ... kand. pedagogichnyh nauk. Spec.: 13.00.01 – zagal'na pedagogika ta istorija pedagogiky / Lidija Voznjuk. – Zhytomyr, 2007. – 22 s.

13. Tereshhenko Ju. O. Formuvannja innovacijnoi' kul'tury u majbutnih fahivciv doshkil'nyh navchal'nyh zakladiv v procesi pedagogichnoi' praktyky / Ju. O. Tereshhenko // Visnyk Lugans'kogo nacional'nogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka (pedagogichni nauky). – 2013. – №5 (264), berezen'. – Ch.II. – S.82–89.

Lukashuk M. A., applicant, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

Novelty as an essential feature of educational innovation

Focusing on the positive result, innovation in education must meet the criteria of novelty; traditional approaches can only maintain the stability of the system, a breakthrough in the future is only possible through innovation, the essential basis of which is novelty. What kind of «novelty» of educational innovation should be inherent in innovation in order to get the desired result? What kind of novelty and in what relation with traditional approaches should education be oriented to be effective? Let us dwell on this in the proposed article.

Keywords: person, education, novelty, progress, culture, innovative education.

* * *

УДК 301.161

Опанасюк Ю.,

кандидат економічних наук, доцент,
докторант, Національний педагогічний
університет ім. М. П. Драгоманова
(Україна, Київ), gileya.org.ua@gmail.com

НЕОБХІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

В умовах реформування вітчизняної освіти сучасна філософія освіти повинна звернути особливу увагу на необхідність формування системи інформаційного забезпечення освітніх закладів. Адже кожний заклад освіти є не тільки фактором і об'єктом процесів навчання, виховання, інформатизації, впровадження ініційованих технологій тощо, але й функціональною одиницею галузевого, відомчого, регіонального, державного рівня їх розгортання. Як свідчить освітня практика, саме система інформаційного забезпечення, а не окремі її елементи відіграють істотну, а в багатьох випадках пріоритетну роль в освітньому процесі. Система інформаційного забезпечення здійснює інформаційну підтримку, надає багатоцільову статистичну, аналітичну та індексовану інформацію. Водночас стратегія розвитку системи інформаційного забезпечення закладів освіти має полягати у втіленні головної мети – реалізації всебічної інформаційної підтримки освітньо-навчальної і наукової діяльності в Україні на підставі розгортання комплексу організаційних, нормативно-правових, технічних, програмних та інших заходів.

Ключові слова: людина, освіта, інформація, інформаційне забезпечення, освіта.

Активне виділення проблем освіти і педагогічного дискурсу як спеціального предмета філософських досліджень у нашій країні відбувається дуже активно, що пов'язано не тільки зі спробами реформування системи освіти в умовах глобальних процесів, але й з актуалізацією проблем освіти, характерною для соціальної теорії і практики розвинених країн Європи та Північної Америки. До цього, приблизно з 1960–х років, інтерес до проблем освіти в більшій мірі виявляла соціологія, переважно на рівні емпіричних досліджень. Крім цього, як у масовій свідомості, так і у частини наукового співтовариства склалася міцна установка на педагогіку як провідну і практично єдину науку, предметом якої є освіта. Ця установка до останнього часу визначає позицію ряду представників педагогічної науки, яку можна визначити як прагнення до чіткого, «адміністративного» поділу сфер дослідження між

педагогікою і філософією. У той же час простежується явна криза в сфері теоретичної педагогіки як результат: а) краху авторитарної радянської педагогіки, заснованої на ідеї формування і (або) розвитку педагогічними засобами особистості з заданими параметрами поза обліком соціокультурних реалій; б) автаркції, «самодостатності» вітчизняної педагогічної науки. Зростаючий інтерес теоретичної педагогіки до філософським дослідженням освіти обумовлений не тільки внутрішньою логікою розвитку педагогічного знання, але втратою ціннісних та предметних орієнтирів традиційного.

В основу педагогічних і філософських засновків аналізу освітнього процесу покладено підхід: філософія освіти – це філософська думка в галузі освіти, що припускає певну системність, яка тут, однак, не просто переноситься із загальної філософії, але формується у взаємодії з нею як особливий тип філософської системності. Він знаходиться у відношенні додатковості з першим підходом: у тих випадках, коли завдання соціального і соціологічного аналізу потребують виходу на рівень філософської рефлексії, відповідно до принципу додатковості використовуються дві мови філософського опису: для визначення сутності і динаміки суспільства як особливої сфери реальності і концептуального осмислення освіти як соціального інституту і механізму відтворення соціальної реальності.

Міждисциплінарний синтез передбачає встановлення зв'язків між предметами, методами і категоріальними матрицями різних галузей знань. Зробити це тим більш складно, що більшість сфер знань про освіту, як уже зазначалося, самі перебувають у стадії становлення. Але видається, що соціальна філософія освіти в силу своєї предметно-методологічної специфіки може стати основою трансдисциплінарних досліджень освіти як основи міждисциплінарного синтезу в рамках загальної суспільствознавчої теорії освіти.

Інформатизація освіти у контексті філософсько-освітнього узагальнення процесів педагогічного дискурсу є одночасно і процесом поступових перетворень і інструментом досягнення бажаних цілей і результатів. Заклад освіти як структурний елемент різноманітних соціальних надсистем є агентом і об'єктом процесів інформатизації, ініційованих в цих надсистемах, тобто на галузевому, відомчому, регіональному, державному, світовому рівнях.

З іншого боку, як інструмент, інформатизація може бути свідомо використана для вирішення конкретних завдань вдосконалення освітньої, наукової, господарської, управлінської та іншої діяльності. Вищий заклад освіти за технологією організації своєї діяльності майже нічим не відрізняється від будь-якого закладу освіти іншого профілю, принаймні, в контексті застосування інформаційних технологій. Втім, важливим для побудови випереджальної освіти є усвідомлення галузевого контексту інформатизації, бо ж інформатизація не стоїть на місці.

Практика освіти переконливо свідчить про суттєву, а в багатьох випадках пріоритетну роль системи інформаційного забезпечення як ланки, що зумовлює ефективність роботи суспільних структур. Система інформаційного забезпечення здійснює інформаційну підтримку, надає багатоцільову статистичну, аналітичну та довідкову інформацію.

Досвід використання комп'ютерних інформаційних систем і технологій свідчить, що основними тенденціями їх розвитку та удосконалення є:

- удосконалення форм та методів керування системами інформаційного забезпечення;
- централізація та інтеграція комп'ютерних банків даних;
- впровадження новітніх комп'ютерних інформаційних технологій для ведення кримінологічних обліків;
- розбудова та широке використання ефективних та потужних комп'ютерних мереж;
- застосування спеціалізованих засобів захисту та безпеки інформації;
- налагодження ефективного взаємообміну кримінологічною інформацією на міждержавному рівні [1].

Концентрація зусиль на визначених напрямках забезпечила суттєве підвищення рівня боротьби зі злочинністю в розвинених державах світу.

Фазу просування інформатизації діяльності освіти України наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть можна класифікувати, як таку, що, перебуваючи на базовому етапі розвитку, все ж таки активно долучається до світових та глобальних здобутків та інституцій цієї сфери. Основи існуючого інформаційного забезпечення органів освіти України були закладені ще у 1970–80-х роках та орієнтовані в напрямі інформаційної підтримки. Вирішення цих завдань на той час досягалося повною централізацією інформаційних обліків. Принципи побудови відображали притаманний тим рокам рівень розвитку технічних засобів і досягнень технології. Сьогодні ж програмно-технічна база загальновідомчих інформаційних підсистем багато в чому є фізично та морально застарілою, не відповідає сучасним вимогам щодо продуктивності та засобів зв'язку.

Багаторічний досвід практичної експлуатації БД (банки даних) у сферах освіти та навчання дозволяє визначити їх основні недоліки:

- неузгодженість при створенні та впровадженні інформаційних банків даних;
- дублювання збирання і багаторазова переробка однакових даних різними галузевими службами і на різних рівнях;
- багаточисельність та недосконалість первинних облікових документів;
- слабкий інформаційний зв'язок між обліково-реєстраційними, оперативно-розшуковими і довідковими фондами різних служб;
- недостатня повнота і вірогідність даних;
- несвоєчасне надходження до споживачів оперативно-службової інформації через недосконалість технології подання відомостей в банки даних і слабого використання сучасних засобів комп'ютерної техніки і зв'язку;
- застарілість технічних комплексів, переважна більшість яких виробила свій ресурс;
- недосконалість організаційно-кадрового забезпечення інформаційних підрозділів;
- нерациональне використання відповідного фінансування на підтримку та розвиток інформаційної системи;
- недосконалість та неврегульованість нормативно-правової бази інформаційних банків даних.

Причини цього полягають, з одного боку, у недоліках постановчих розробок систем, і з іншого – у відірваності

конкретних споживачів інформації від банків даних, неможливості чи незручності безпосереднього доступу до інформації, і як наслідок – їх незацікавленості в підтримці інформаційних підсистем в якісному та актуальному стані.

Потребує реорганізації і кадрове забезпечення інформаційних підрозділів, яке на даному етапі не відповідає сучасним вимогам. Відсутність відповідних підрозділів у ЗО, невизначеність підходу до їх створення в галузевих службах, необхідність введення нових підрозділів для обробки спеціальної інформації – основні питання, які необхідно вирішувати при реорганізації організаційно-кадрового забезпечення інформаційних підрозділів.

Втім, були відмічені і певні позитивні зрушення, пов'язані з проявом тенденції використання персональної комп'ютерної техніки. А саме: загальне підвищення рівня комп'ютерної грамотності працівників освіти; збільшення переліку комп'ютерних інформаційних обліків; поширення «географії» використання сучасних засобів комп'ютерної техніки в діяльності усіх ланок; розвиток технологій безпаперової обробки інформації; створення комп'ютерної мережі обміну інформацією.

Стратегія розвитку системи інформаційного забезпечення має полягати у втіленні основної мети – всебічну інформаційну підтримку освітньо-навчальної і наукової теоретико-практичної діяльності в Україні на основі комплексу організаційних, нормативно-правових, технічних, програмних та інших заходів.

Основними завданнями функціонування системи інформаційного забезпечення вважаємо:

- забезпечення можливості оперативного отримання інформації у повному, систематизованому та зручному для користування вигляді співробітниками та підрозділами закладів освіти (ЗО) та, особливо – вищих навчальних закладів (ВИШів), які мають стати основним підґрунтям науково-дослідної діяльності та інноваційного розвитку;
- збір, обробка та узагальнення оперативної, оперативно-розшукової, оперативно-довідкової, аналітичної, статистичної, і контрольної інформації для оцінки ситуації та прийняття обґрунтованих оптимальних рішень на всіх рівнях діяльності закладів освіти;
- забезпечення динамічної та ефективної інформаційної взаємодії усіх галузевих служб закладів освіти, інших навчально-наукових та державних установ;
- забезпечення захисту інформації.

Вирішення завдань сучасного інформаційного забезпечення має бути досягнуто за рахунок:

- впровадження єдиної політики інформаційного забезпечення;
- створення багатоцільових інформаційних підсистем діяльності ЗО;
- удосконалення організаційно-кадрового забезпечення інформаційних підрозділів;
- інтеграції та систематизації інформаційних обліків ЗО на всіх рівнях;
- розбудови інформаційної мережі;
- створення умов для ефективного функціонування інформаційних обліків, забезпечення їх повноти, вірогідності, актуальності та безпеки;
- переоснащення інформаційних підрозділів сучасною потужною комп'ютерною технікою;

- поширення мережі комп'ютерних робочих місць користувачів інформаційних підсистем;
- подальшої комп'ютеризації інформаційних обліків;
- впровадження сучасних інформаційних технологій.

Система інформаційного забезпечення закладів освіти є сукупністю інформаційних підсистем певних обліків, побудованих з урахуванням дотримання та забезпечення загальновизначених та обов'язкових вимог: нормативно-правової бази, організаційно-кадрового забезпечення інформаційних підрозділів, навчання та перепідготовки кадрів; комп'ютерних, програмних, телекомунікаційних засобів та технологій; матеріально-технічного та фінансового забезпечення [2].

Інформаційні підсистеми, як основна складова частина системи інформаційного забезпечення призначені для збору, накопичення, зберігання та обробки інформації певних напрямів обліків і які орієнтовані на використання в діяльності багатьох служб, мають загальновідомчий характер і відносяться до загально-відомчих інформаційних підсистем. Структурна побудова інформаційних підсистем закладів освіти України поєднує принципи територіально-розподіленої та централізованої топології і організована у вигляді трьохрівневої ієрархічної моделі. Розрізняються *центральний, регіональний і територіальний* рівень побудови *інформаційних підсистем*.

Інформаційні обліки в системі ЗО створюються для оперативного інформаційного забезпечення службової діяльності всіх підрозділів: від ЗО до МОН України. На територіальному рівні на основі документів первинного обліку формуються банки даних теоретичного, довідкового, адміністративного та статистичного призначення.

В моделі підтримуючої освіти студенти (слухачі) в процесі навчання або при проходженні практики мають отримати цілісне уявлення про склад інформаційних підсистем, їх практичне застосування, технологію збору, зберігання, обробки і використання інформації. Обов'язкове й придбання навичок практичної роботи з підсистемами.

В моделі ж випереджальної освіти, яка визнана нами за необхідну, орієнтація на опанування поточного стану і особливостей функціонування та використання інформаційно-програмних ресурсів недостатня. Слід дбати про підготовку майбутніх фахівців, впроваджувачів сучасних технологій у майбутньому. Для цього рівень інформатизації ЗО має бути значно вищим, ніж нинішній стан впровадження інформаційних технологій в закладах освіти. Це можливо за рахунок напрацювання власного досвіду просування інформатизації.

Досвід просування інновацій не раз підтверджував істину про те, що нові технології, застосовані для вирішення погано сформульованих і недостатньо досліджених проблем, не тільки не приносять очікуваних результатів, але часто навіть погіршують ситуацію. Щось подібне відбувається зараз в області нових інформаційних технологій в навчанні. Не тільки в нашій країні, але і навіть у високотехнологічних країнах ейфорія поголовної переможної комп'ютеризації часто змінюється розчаруванням, появою нових проблем, часто не менш гострих, ніж ті, які висувалися спочатку. Справжній шок переживають викладачі деяких західних університетів, коли усвідомлюють різке звуження обсягу

зайнятості внаслідок перекаладу на рейки інформаційних технологій операцій доставки інструктивних і навчальних матеріалів, контролю знань і навичок, симуляції складних процесів. Поява ВНЗ без викладачів, технологій навчання і тренінгу, в яких центральна роль відводиться студенту, свідчить про те, що на наших очах закладаються основи кардинальної трансформації діяльності освітніх установ.

Важко помилитися, якщо просто сказати, що інформаційні технології треба розвивати в наших навчальних закладах, що це важливо і відставання тут загрожує втратою технологічних орієнтирів як освітньої системи, так і всієї держави. Але набагато складніше йде справа, якщо спробувати поглянути глибше, якщо задатися метою уявити внутрішню властивість об'єкту аналізу властивості організації, функціонування і зв'язків. Це дозволило б більш точно оцінити втрати і здобутки від впровадження або гальмування нових інформаційних технологій, виявити причинно-наслідкові зв'язки і значущі чинники, прогнозувати ефекти і наслідки, технологічно підтримувати ефективну діяльність індивідумів і колективів.

Відповіді на ці питання повинні бути розвитком або додатком деякої теорії, яка змогла б оцінити, що *може вийти, якщо*, а також *як і чому* люди (соціальні системи), користуючись інструментами діяльності, технікою, технологіями і знаннями (технічні системи), виробляють товари, сервіс, цінності науки, культури і мистецтв, які оцінюються споживачем (зовнішнім середовищем). Такої розвиненої соціотехнічної теорії, зв'язуючої в єдину пояснювальну схему відносини технологій, людей і організований вихід їх діяльності, на жаль, не існує, і, може бути, побудувати таку єдину теорію взагалі неможливо. І проте, питання залишаються і інтерес до них не слабшає.

Враховуючи складну природу феноменів, що розглядаються, абстрагуємося від усього навколишнього контексту впровадження і розвитку нових інформаційних технологій в навчанні і зосередимо увагу на з'ясуванні сутнісних характеристик нових феноменів, їх внутрішніх властивостях, розглядаючи їх ідеальні моделі, що вийшли з розуму проєктувальників і не викривлені спробами їх практичного використання в наших умовах.

У зв'язку з цим показовим був би як аналіз теоретичних моделей найбільш популярних технологій навчання, так і аналіз тих властивостей парадигми комп'ютеризації і інформатизації взагалі, які зумовили такі широкі можливості проникнення нових інформаційних технологій в сферу навчання і самонавчання.

Інформація, на відміну від інших продуктів діяльності, характеризується тим, що споживання інформації не приводить до її руйнування. Комп'ютерне відтворення копії інформаційного продукту істотно дешевше масового виробництва копії будь-якого іншого товару. Сучасні можливості подання інформації забезпечують якісний і адекватний вплив на всі органи сприйняття, а засоби віддаленої доставки інформації забезпечують всепроникливість і зручний доступ до інформації.

Список використаних джерел

1. Березовський В. С. Створення електронних навчальних ресурсів та онлайнове навчання: Навч. посіб. / В. С. Березовський,

І. В. Стеценко, І. О. Завадський. – К.: ВПВ, 2011. – 208 с.; Жарких Ю. С. Застосування продуктів Macromedia в організації електронного навчання / Ю. С. Жарких, О. О. Ларін // Вісн. Київ. ун-ту. Сер.: Кібернетика. – 2005. – №6. – С.65–68.

2. Жарких Ю. С. Міжнародні стандарти електронних навчальних матеріалів / Ю. С. Жарких, Ю. В. Рудник // Вісн. Київ. ун-ту. Кібернетика. – 2005. – №6. – С.60–62.

References

1. Berezovs'kyj V. S. Stvorennja elektronnyh navchal'nyh resursiv ta onlajnovе navchannja: Navch. posib. / V. S. Berezovs'kyj, I. V. Stecenko, I. O. Zavads'kyj. – К.: ВПВ, 2011. – 208 s.; Zharkyh Ju. S. Zastosuvannja produktiv Macromedia v organizaciji' elektronnoho navchannja / Ju. S. Zharkyh, O. O. Larin // Visn. Kyi'v. un-tu. Ser.: Kibernetika. – 2005. – №6. – S.65–68.

2. Zharkyh Ju. S. Mizhnarodni standarty elektronnyh navchal'nyh materialiv / Ju. S. Zharkyh, Ju. V. Rudnyk // Visn. Kyi'v. un-tu. Kibernetika. – 2005. – №6. – S.60–62.

Orpanasyuk Yu., candidate of science (economics), associate professor, doctorate, National Pedagogical Dragomanov University (Ukraine, Kyiv), gileya.org.ua@gmail.com

The need for a system of information provision for educational institutions

In the context of reforming domestic education, the modern philosophy of education should pay special attention to the need to form a system of information provision of educational institutions. After all, every educational institution is not only a factor and object of the processes of education, education, informatization, introduction of initiated technologies, etc., but also a functional unit of the branch, departmental, regional, state level of their deployment. As educational practice shows, it is the system of information support, and not some of its elements play a significant, and in many cases, a priority role in the educational process. Information support system provides information support, provides multi-purpose statistical, analytical and indexed information. At the same time, the strategy of developing the information provision system of educational institutions should consist in the implementation of the main goal – the implementation of comprehensive information support of educational, educational and scientific activities in Ukraine on the basis of deployment of a complex of organizational, regulatory, legal, technical, program and other measures.

Keywords: person, education, information, information provision, education.

* * *

УДК 17.022.1:165.12–053.6]:39

Гавеля О. Р.,
аспірантка кафедри філософії,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
(Україна, Київ), A.gavelia@ukr.net

СІМЕЙНІ ЦІННОСТІ В ЖИТТІ СУЧАСНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ УКРАЇНИ: РЕЛІГІЗНАВЧЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Викладені результати емпіричного дослідження сімейних цінностей сучасної студентської молоді України в контексті їх релігійної приналежності. У дослідженні було використано міждисциплінарне інтегрування методів релігізнавства та соціології. На основі аксіологічного підходу були вивчені та узагальнені результати аналізу релігійних і сімейних пріоритетів і цінностей; структурно-функціональний підхід дозволив визначити роль та місце різних релігійних організацій та інституту сім'ї у формуванні ціннісної основи свідомості і моралі сучасної молоді. Висновки: 1) на основі аналізу отриманих нами соціологічних даних, було виявлено взаємозв'язок між кількістю відвідувань молоддю християнських церков, їх ставленням до релігії та пріоритетами у сімейних цінностях; 2) доведено, що світогляд більшої частини української молоді детерміновано дуже сильною орієнтацією на повагу до родини, до тих релігійних і культурних цінностей, які передаються від старшого покоління до молодого.

Ключові слова: релігійна свідомість молоді, сімейні цінності, релігійні організації, інститут сім'ї, ціннісні пріоритети, сенс життя, сімейні традиції, сучасна молодь, християнська церква, родина.

Актуальність вивчення взаємозв'язку між релігійністю студентської молоді та її пріоритетами

у сімейних цінностях обумовлене необхідністю багатоаспектного вивчення християнської аксіології та її впливу на свідомість сучасного молодого покоління України.

Ступінь розробки досліджуваної проблеми. Сучасні українські і зарубіжні вчені Н. В. Балабанова, Л. П. Білоконь, О. Б. Іванкова–Стецюк, О. С. Іванченко, О. Р. Козловський, О. В. Корнієнко, М. М. Стадник, А. А. Федоренко та ін. провели соціологічні та філософсько–релігієзнавчі дослідження, присвячені різноманітним аспектам релігійного життя і свідомості населення сучасної України [1–11]. Однак, поза увагою вчених залишилось питання щодо взаємозв'язку між ставленням молоді до релігії та її пріоритетами у сімейних цінностях.

Мета дослідження – встановлення взаємозв'язку між кількістю відвідувань молоддю християнських церков, їх ставленням до релігії та пріоритетами у сімейних цінностях.

Об'єкт дослідження – аксіологічні засади релігійної свідомості сучасної студентської молоді України.

Предмет дослідження – релігійна свідомість сучасної студентської молоді України та її ставлення до сімейних цінностей.

З метою вивчення рівня довіри населення України до Церкви ми звернулися до вже існуючих в соціології даних. Згідно останнього всеукраїнського телефонного опитування громадської думки, проведеного в листопаді 2016 Інститутом публічної політики та консалтингу ІНПОЛІТ спільно з Independent British Council of Foreign Relations (вибірка складала 2240 респондентів, які проживають у 120 населених пунктах усіх областей України) 76,2% українців найбільше довіряють Церкві; серед тих, хто довіряють ЗМІ всього лише 32,3% опитаних [9].

Наведені цифри вказують на високий рівень впливу Церкви на свідомість населення України, яке більше довіряє авторитетові і думці її служителів, ніж представникам засобів масової інформації.

Далі звернемося до соціологічних даних, які стосуються оцінки ролі і місця сім'ї в системі цінностей сучасної молоді. За результатами опитування, яке проводилося компанією Research & Branding Group з 2 по 13 вересня 2016 роки (вибірка складала 1799 респондентів), головним критерієм успіху для українців є їхня сім'я (71%). З помітним відривом слідує стан здоров'я (47%) і матеріальний стан (44%) опитаних [3].

Першочергове завдання дослідження «Шлюб, сім'я та дітородні орієнтації населення України», проведеного Інститутом демографії та соціальних досліджень, Українським інститутом соціальних досліджень ім. О. Яременка за ініціативи благодійного фонду «Розвиток України» в квітні 2012 року (було опитано 3200 респондентів у всіх регіонах України віком від 15 до 50 років) було визначити основні сімейні цінності сучасних українців. Вчені з'ясували, що на першому місці для наших співвітчизників стоїть родина (90% жінок і 80% чоловіків). Серед інших цінностей, яким віддають перевагу українці – це друзі, релігія, хобі, політика і дозвілля [11].

Як показало дослідження, ранні шлюби серед українців відійшли в історію: більшість респондентів вважає за краще одружуватися після 25 років (за даними